

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Hoogspanningsverbinding Borssele – Rilland (Zuid–West 380 kV–west)

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

1 juni 2016 / projectnummer: 2272

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

TenneT heeft het voornemen een nieuwe 380 kilovolt (kV) hoogspanningsverbinding in Zuid-west Nederland aan te leggen. Deze verbindt de elektriciteitsproductielocatie Borssele met de landelijke 380 kV ring bij Tilburg. De aanleg is noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen voor de leveringszekerheid van elektriciteit en om in de toekomst voldoende capaciteit te bieden voor elektriciteitstransport. De aanleg van hoogspanningsverbinding wordt gefaseerd uitgevoerd en gesplitst in een tracédeel Borssele-Rilland (Zuid-West 380kV West) en een tracédeel Rilland Tilburg (Zuid-West 380kV Oost). Voor eerstgenoemd tracédeel is nu een inpassingsplan opgesteld. Gekoppeld aan de besluitvorming daarover zijn de milieueffecten beschreven in een milieueffectrapport (MER), inclusief Passende beoordeling.

De Commissie is van oordeel dat in het MER en de Passende beoordeling de milieu- en natuureffecten volledig en juist zijn beschrijven. Met name de informatie in de bijlagerapporten acht zij van uitstekende kwaliteit. Dat geldt zowel voor de effecten voor de leefomgevingskwaliteit, landschap, cultuurhistorie, natuur als voor het ruimtegebruik. Het milieubelang kan hiermee volwaardig worden meegewogen in de besluitvorming over het inpassingsplan. In hoofdstuk 2 presenteert de Commissie enkele aandachtspunten voor de verdere besluitvorming.

2. Aandachtspunten voor de verdere besluitvorming

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De opmerkingen hebben geen betrekking op essentiële tekortkomingen.

2.1 Effecten voorkeursalternatief

In het MER zijn de effecten van diverse alternatieven, waaronder het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA), beschreven. In het MER is voor beide deelgebieden het tracéalternatief C380n het MMA. In het inpassingsplan is, onder duidelijke argumentatie, als voorkeursalternatief gekozen voor tracéalternatief C380n voor deelgebied 1 (Borssele – Willem Annapolder) en tracéalternatief C150b voor deelgebied 2 (Willem Annapolder – Rilland). Uit de informatie in het MER (inclusief bijlagen) en de Passende beoordeling is in principe te achterhalen wat de milieu- en natuureffecten van het voorkeursalternatief zijn. Dit vraagt echter het nodige ‘puzzelwerk’. Het kan daardoor lastig zijn om een goed overzicht te verkrijgen van de milieu- en natuureffecten van het voorkeursalternatief.

- De Commissie adviseert om deze reden in een aparte (samenvattende) notitie de onderbouwing voor, en de milieu- en natuureffecten van, het voorkeursalternatief integraal te presenteren. Geef daarbij specifiek een overzicht van de effecten op alle ‘gevoelige locaties’. Gecombineerd met een kaart waarop de voorkeurtracés en ‘gevoelige locaties’ zijn aangegeven en verwijzingen naar achterliggende informatie in het MER en Passende be-

oordeling, maakt de informatie over de milieu- en natuurgevolgen van het voorkeursalternatief naar verwachting beter toegankelijk voor besluitvormers en andere direct betrokkenen.

2.2 Effecten op natuur tijdens aanlegfase

In de Voortoets werden voor de Natura 2000-gebieden Oosterschelde, Zoommeer, Markie-zaat, Westerschelde & Saefthinghe, Yerseke & Kapelse Moer en Veerse Meer negatieve effecten van het voorgenumen initiatief niet op voorhand uitgesloten. In de Passende beoordeling konden de meeste van de mogelijk negatieve effecten alsnog worden uitgesloten. Wat rest zijn de negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelsoorten uit de Oosterschelde Scholekster en Bontbekplevier tijdens de aanlegfase. De Commissie kan zich in deze conclusie vinden. Zij signaleert met de MER-opstellers dat de aantallen Scholekster en Bontbekplevier zich in de Oosterschelde net onder de respectievelijk op de aantallen bevinden die in de instandhoudingsdoelen zijn opgenomen en foerageren op het stuk slik dat bij aanleg van mast 1084 tijdelijk verstoord zal worden. Dat betekent dat, elke aantasting, hoe klein dan ook, de natuurlijke kenmerken van de Oosterschelde verder kan aantasten. Deze kunnen pas worden uitgesloten als de voorgestelde mitigerende maatregelen worden genomen, zoals het aanleggen van een tijdelijke op- en afrit op de dijk, en een aantal maatregelen 'achter de hand' worden gehouden, zoals het werken buiten de periode dat de grootste aantallen foeragerende scholekster en bontbekplevier worden verwacht.¹

- De Commissie adviseert het effect van de beoogde mitigerende maatregelen van de tijdelijke voorzieningen in de aanlegfase te monitoren en aan te geven welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn, mochten de effecten op Scholekster en Bontbekplevier in de praktijk groter zijn dan nu voorzien.

2.3 Mitigatie van natuureffecten na realisatie

Na ingebruikname van de nieuwe hoogspanningsverbinding zullen naar verwachting aanvaringen optreden met vogels. Hoewel de Commissie met de MER-opstellers van mening is dat er geen sprake is van significante effecten op beschermde soorten en natuurlijke kenmerken van beschermde gebieden, is het wel mogelijk verdergaande mitigerende maatregelen toe te passen. De Commissie constateert dat in het ontwerp-inpassingsplan staat dat op een deel van het traject draadmarkeringen als 'varkenskrullen' of 'vogelflappen' in de bliksemendraad zullen worden toegepast, met name daar waar door het aantal draadslachtoffers de 1% mortaliteitsnorm van specifieke soorten wordt benaderd.

---

¹ De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijze van de natuurorganisaties, waarin gepleit wordt voor méér veldonderzoek. De discussie spitst zich daarbij toe op het plaatsen van mast 1084 buitendijks en in hoeverre daarbij het inventarisatiemateriaal up-to-date is. De gegevens zijn grotendeels afkomstig uit de periode 2008-2011. Uit dezelfde periode dateert echter ook het laatste overzicht van het al of niet halen van de instandhoudingsdoelstellingen (LNV, 2008 en 2009) en in hoeverre daarvan de oorzaak moet worden gezocht in veranderende omstandigheden van het Natura 2000-gebied zelf. Daarom meent de Commissie dat de in de Passende beoordeling gemaakte analyse van welke broedvogel- en niet-broedvogelsoorten thans de instandhoudingsdoelen niet of maar nipt halen en welke soorten daarvan significant te lijden kunnen hebben van het voornemen (in dit geval scholekster en bontbekplevier) valide is.

- De Commissie adviseert om met monitoring het aantal draadslachtoffers langs het gehele traject nauw te volgen en niet pas in actie te komen als het aantal slachtoffers zo hoog is dat significantiegrenzen worden overschreden, zoals in het concept-inpassingsplan wordt gesuggereerd. Naar aanleiding van een eerste monitoring na realisatie kan dan een mitigatieplan voor het aanbrengen van draadmarkeringen worden opgesteld².

---

² Zie ook de zienswijze van de Zeeuwse Milieufederatie en de natuurorganisaties waarin gevraagd wordt het gehele traject van 'varkenskrullen' te voorzien.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: TenneT

Bevoegd gezag: Ministeries van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu

Besluit: vaststellen van inpassingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: C24.0

Activiteit: Om in de toekomst voldoende capaciteit te bieden voor elektriciteitstransport heeft TenneT, de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, het voornemen een nieuwe 380 kilovolt (kV) hoogspanningsverbinding in Zuidwest-Nederland aan te leggen. Deze verbindt de elektriciteitsproductielocatie Borssele met de landelijke 380 kV ring.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag: 18 mei 2009

Datum kennisgeving: 22 mei 2009

Ter inzage legging van de informatie: 22 mei 2009 t/m 3 juli 2009

Advies uitgebracht: 16 juli 2009

Aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 23 juni 2015

Kennisgeving MER in de Staatscourant van: 3 maart 2016

Ter inzage legging MER: 4 maart 2016 t/m 14 april 2016

Toetsingsadvies uitgebracht: 1 juni 2016

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. dr. G.P.J. Draaijers (secretaris)

dhr. dr. Th. Fens

dhr. drs. S.R.J. Jansen

dhr. ir. W.H.A.M. Keijsers

dhr. mr. C.Th. Smit (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Zuid-West 380 kV West Milieueffectrapport inclusief bijlagen, 3 februari 2016
- Zuid-West 380 kV West Ontwerp Inpassingsplan inclusief bijlagen, datum niet bekend)
- Brief van Ministerie van Economische Zaken aan de voorzitter van de Tweede Kamer, Beantwoording vragen het bericht "dat er meer onderzoek nodig is naar een alternatieve variant van 380 kV-verbinding van het toekomstige windpark Borssele", 16 maart 2016
- Brief d.d. 22 februari 2016 van Ministerie van Economische Zaken aan Gedeputeerde Staten van Zeeland, reactie op brief van 12 januari 2016
- Brief d.d. 16 maart 2016 van Ministerie van Economische Zaken aan voorzitter Tweede Kamer, Beantwoording vragen over de radio-uitzending 'Hoogspanning in Zeeland'
- Brief d.d. 11 april 2016 v Ministerie van Economische Zaken aan voorzitter Tweede Kamer, betreft toezegging In het Algemeen Overleg 380 kV van 17 maart 2016
- Brief d.d. van Gedeputeerde Staten van Zeeland aan Ministerie van Economische Zaken inzake nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding door Zeeland

De Commissie heeft kennis genomen van zienswijzen en adviezen die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 800
3511 ML Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

